

▲ Kim Verhoeven schenkt een wijntje in aan de bar van Grand café Ode van het crematorium in Tilburg. © copyright Marc Bolsius

Met een pilsje op de kist: hoe corona het uitvaartland heeft veranderd

Merel van Beers 7 augustus 2022, 10:18

🕒 Laatste update 7 augustus 2022, 11:34

TILBURG - Elke uitvaart is anders, weten ze bij DELA en tóch zijn er duidelijke overeenkomsten. De trend na corona? Klein, intiem én informeel. En waarom niet in een bloementuintje of in een café met complete rijsttafel? Dag kerk, hallo kroeg.

Ziet u ook steeds vaker 'in besloten kring' staan bij rouwadvertenties? Dat was voorheen vooral bij bekende mensen. En in coronatijd was het de norm. Maar lang niet alle die advertenties zijn voor beroemdheden en de coronamaatregelen zijn al een tijd afgeschaft. Waarom dan toch dat kleine afscheid?

„Mensen hebben ervaren dat intieme uitvaarten vaak heel mooi kunnen zijn. Omringd zijn door mensen die de overledenen écht goed kenden”, DELA uitvaartbegeleider Kim Verhoeven (40) ziet het steeds meer. „Niet meer het hele adressenboekje wordt gevraagd, maar alleen een eerste kring.”

Huiskamer als rouwplek

En dat zien ze ook bij Natuurbegraafplaats De Hoevens in Alphen. „Voorheen zagen we nog wel grote uitvaarten met 250 personen. Maar ‘groot’ is nu maximaal 150 personen geworden”, aldus Charlotte Michiels van Landgoed De Hoevens.

Maar het is niet alleen het kleinere gezelschap dat vaker de wens is, volgens uitvaartbegeleider Kim Verhoeven. „Het is ook de locatie. Die wordt steeds minder formeel en gaat steeds meer op een huiskamer lijken... soms is het zelfs letterlijk de huiskamer.” Het crematorium in Tilburg zag het ook en besloot daarom een van de ruimtes in te richten als een huiskamer. Later werd daar een café aan toegevoegd.

Verhaal gaat verder onder de foto: ‘Mensen kiezen steeds meer een lossere setting’

Dat grand café Ode heeft leren banken en stoelen, ronde houten tafeltjes, sfeerverlichting en een bar. En is altijd vol, laat eigenaresse Hanne van der Linden weten. Vier jaar geleden werd er het eerste pilsje getapt. „Toen was het nog best spannend of het wat ging worden”, vertelt ze. Maar naar de ruimte wordt standaard als eerste gevraagd. Twee keer per dag, zes dagen in de week is er een afscheid.

De tijd van de slipjassen en de hoge hoed is voorbij

Na de zomer komt er dan ook een tweede Ode. „Een kleinere kamer, maar met een grote buitenruimte waar mensen onder een tarp (groot doek *red.*) kunnen zitten.” Mensen willen informeler, dus wordt het aanbod daarop aangepast. „De tijd van de slipjassen en de hoge hoed is voorbij”, aldus Van der Linden.

**Mensen kunnen het zo gek maken als ze zelf willen.
Laatst werd er nog een volledige Indonesische
rijsttafel klaargezet.**

- Kim Verhoeven, Uitvaartbegeleider regio Zuid

En ook het uitvaartcentrum in Hilvarenbeek richtte een ruimte in als huiskamer, weet Verhoeven. „Er zijn natuurlijk ook gewoon nog aula’s waar afscheid genomen worden. Maar steeds meer zie je dat mensen kiezen voor een lossere setting. Aan statafels bij een bar of op een bank met een bijzettafeltje.”

Informeel en klein dus. Dat scheelt vast ook een hoop in de kosten. Maar die conclusie is niet juist reageert de uitvaartbegeleider meteen. „Mensen kunnen het zo gek maken als ze zelf willen. Ze betalen niet per persoon, maar per ruimte. En wil je dan een worstenbroodje, een drankje en een borrelhapje of alleen koffie met cake? Laatst werd er nog een volledige Indonesische rijsttafel klaargezet.”

Vervanger van de pastoor

Steeds minder in de kerk, steeds meer in informele setting is dus de conclusie. „Mensen zoeken het persoonlijke op om samen herinneringen te delen”, vervolgt Kim Verhoeven. „Iets dat in een kerk veel moeilijker gaat. Dan heeft een pastoor het vooral over teksten uit het geschrift en zijn er kerkelijke rituelen; dat moet passen bij een familie. We zien dat daar steeds minder mensen voor kiezen.”

Het overgaan. Het leven dat voorbij is. Daar zit altijd een verhaal achter en dat wilde ik heel graag vertellen

- Simone Snakenborg, ritueelbegeleider

Het heeft alles te maken met de ontkerkelijking. „Maar de behoefte aan rituelen en iemand die een dienst voorgaat bleef bestaan”, vertelt woordvoerder van DELA Martijn van de Koolwijk. Ritueelbegeleiding werd het antwoord daarop. „De vervanging van de pastoor”, aldus Van de Koolwijk.

‘Dood is niet per se verdrietig’

Simone Snakenborg uit Tilburg is zo’n begeleider. Begonnen in 2016. Waarom? Het bedrijf waar ze werkte als marktonderzoeker ging failliet, vertelt ze vanuit haar stadstuin. „Ben je ineens weer nieuw op de arbeidsmarkt.” En dan ga je kijken wat je écht leuk vindt. Simone had altijd al een fascinatie voor het leven en de dood. Dat was iets natuurlijks, iets moois vond ze. De dood is volgens Simone niet per se verdrietig, maar iets dat erbij hoort. „Het overgaan. Het leven dat voorbij is. Daar zit altijd een verhaal achter en dat wilde ik heel graag vertellen.”

Simone ging daarom op 25-jarige leeftijd de crematie van haar oma voor. En later ook die van haar vader, haar schoonmoeder en haar tantes. Overleed er iemand in de familie? Dan regelde Simone een mooi afscheid.

Verhaal gaat verder onder de foto: Ritueelbegeleiding is een logische opvolger van katholieke uitvaart

▲ Simone Snakenborg is ritueelbegeleider. Ze krijgt het steeds drukker. 'Zo'n 51 diensten per jaar'. © Foto Marc Bolsius

Maar haar leven ging verder. Werk, kinderen. Nooit kwam ze beroepsmatig ergens om afscheid te nemen. Het bleef een 'familieding'. Tót het faillissement. Snakenborg ging naar een uitvaartverzorgers. „Vragen wat ze nodig hadden.“ Even later stond er online 'ritueelbegeleidster' achter haar naam.

Rituelen geven diepere betekenis aan een afscheid

Iedereen kan het worden namelijk. Het is een vrij beroep. Pas sinds vorig jaar september is er een Register Ritueelbegeleiders; een soort keurmerk. Snakenborg staat daar als een van de eersten geregistreerd. Sinds 2004 bestaat de Landelijke Beroepsvereniging van Ritueelbegeleiders.

De vereniging heeft 155 leden, waarvan 36 procent uit Brabant komt. „In het zuiden zien we dat de vraag naar begeleiders veel hoger ligt“, bevestigt Martijn van de Koolwijk van DELA. Waarom? „Veel mensen hier zijn katholieke uitvaarten gewend. Ritueelbegeleiding is een logisch gevolg.“

Of het nou samen kaarsen aansteken, linten verbinden of iets anders heel persoonlijks is. Het is een handeling waar mensen waarde aan hechten.

- Simone Snakenborg, Ritueelbegeleidster

Snakenborg, die in dat katholieke zuiden werkt, daarover: „Rituelen geven vaak een diepere betekenis aan een afscheid. Of het nou samen kaarsen aansteken, linten verbinden of iets anders heel persoonlijks is. Het is een handeling waar mensen waarde aan hechten.”

In plaats van een bidprentje

Zo maakte Simone Snakenborg eens een tuin om een kist heen. Compleet met aarde, plantjes, tuintijdschriften en tuingereedschap. „Die mevrouw hield zo van tuinieren dat alle aanwezigen iets mee had genomen en om haar heen legden gedurende het afscheid.” Kim Verhoeven richtte eens een galerij in bij een uitvaart. „Kon iedereen een eigen gemaakt kunstwerk meenemen van de overledene. In plaats van een bidprentje.”

Het verschil tussen Simone en Kim? „Ik ben meer een soort ceremoniemeester”, zegt Kim Verhoeven. „Ik ben het aanspreekpunt en heet iedereen welkom. Ik kan soms nog wel iets voorlezen namens de familie, maar tijdens de dienst zelf sta ik op de achtergrond. De invulling, het woordje tijdens het afscheid, dat doet een ritueelbegeleider.”

Volle zaal helemaal verdwenen?

Is er dan helemaal geen grote uitvaart meer? „Zeker wel”, reageert Hanne van der Linden van het crematorium in Tilburg. „Natuurlijk hebben mensen ervaren dat klein en intiem heel fijn kan zijn. Spreken voor je eigen familie is veel prettiger dan praten voor tweehonderd man. Maar wat mensen ook gemist hebben in coronatijd is de troost van veel mensen bij een afscheid.”

Een druk bezochte uitvaart kan nabestaanden ook een fijn gevoel geven.

- Kim Verhoeven, Uitvaartverzorgger regio Zuid

„Een druk bezochte uitvaart kan nabestaanden ook een fijn gevoel geven. En andersom willen mensen ook graag nabestaanden steunen, ook al kennen ze de overledenen minder. In coronatijd kon dat niet, dat kan nu weer wel. Dus we zien zeker ook nog wel grotere gezelschappen”, aldus Van der Linden. Al zijn die dan niet altijd fysiek aanwezig. „Want ook de livestream is na corona gebleven.”

▲ Grand café Ode. 'Met een pilsje op de kist worden er verhalen verteld', aldus eigenaar van het crematorium Hanne van der Linden. © Foto Marc Bolsius